

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СФЕРІ БУДІВНИЦТВА ОБ'ЄКТІВ СПОРТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ

DISTINCTIVE ASPECTS OF NORMATIVE-LEGAL REGULATION IN THE FIELD OF SPORTS FACILITY CONSTRUCTION IN UKRAINE

Стаття розглядає особливості нормативно-правового регулювання в сфері будівництва об'єктів спортивного призначення в Україні. Наголошується на важливості розвитку фізичної культури та спорту, який є досить важливим для різнобічного фізичного і духовного розвитку суспільства, зміцнення здоров'я і довголіття нації. Зроблено акцент, що розвиток фізичної культури та спорту є пріоритетним завданням держави і невід'ємно пов'язаний з будівництвом об'єктів спортивної інфраструктури. В статті виділено декілька основних напрямків нормативно-правового регулювання створення спортивних об'єктів: будівництво, фінансування об'єктів, забезпечення доступу та безпека населення.

Автор привертає увагу, що створення спортивних споруд пов'язане з багатьма питаннями, починаючи від визначення їх необхідної кількості в розподіленні на об'єкти державного та місцевого значення, наявності необхідної інфраструктури для їх функціонування, визначення джерел фінансування та ефективності їх використання, до питань подальшого утримання таких об'єктів. Особливий акцент робиться на відсутності структурованого законодавства, наявності великої кількості нормативних документів, які розпорошені по різних галузевих законодавчих органах. Також звертається увага на «застарілість» діючих будівельних норм.

Окремо відзначається, що в останні декілька років державою було здійснено важливі кроки в напрямку удосконалення нормативно правової бази фізичної культури та спорту, такі як: запровадження єдиного реєстру будівельних споруд та затвердження стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року.

На основі проведеного аналізу автор робить висновок про необхідність вдосконалення та структурування нормативно-правової бази з організації будівництва і подальшого утримання об'єктів спортивного призначення. Наголошується важливість створення централізованої нормативної бази яка буде включати реєстр об'єктів за їх класифікацією та призначенням, регулювати джерела фінансування, відповідати місцевим та міжнародним стандартам, регулювати доступність та безпеку спортивних об'єктів для суспільства.

Ключові слова: фізкультура і спорт, спортивна інфраструктура, будівництво, зако-

нодавство, нормативно-правове регулювання, публічне управління.

The article examines characteristics of normative-legal regulation in the domain of sports facilities construction in Ukraine. Focus is placed on the significance of physical culture and sports development, which is crucial for the versatile physical and spiritual advancement of society, promoting health and longevity of the nation. The article underlines that development of physical culture and sports is a prioritized task of the state, which has a direct correlation with the construction of sports infrastructure. Several main directions of normative-legal regulation for the creation of sports facilities are highlighted in the article: construction, financing, accessibility, and security.

The author draws attention to the fact that sports facilities design raises numerous issues, ranging from determining their necessary quantity and allocation to groups of state and local significance, availability of necessary infrastructure, determining the sources of funding and the efficiency of their utilization, to matters concerning the subsequent maintenance of such facilities. Special emphasis is made on the lack of structured legislation and the abundance of normative documents scattered across various sectoral legislative bodies. Attention is also drawn to the "outdated" nature of existing building norms.

The author recognizes that in recent years, the state has taken significant steps towards improving the normative-legal framework for physical culture and sports, such as implementation of a unified register of real property and introduction of physical culture and sports development strategy until 2028.

Based on the analysis conducted, the author concludes on the necessity of refining and structuring the normative-legal framework related to construction organization and subsequent maintenance of sports facilities. The article emphasizes the importance of creating a centralized normative base that will include a registry of properties based on their classification and purpose, regulate funding sources, align with local and international standards, and ensure accessibility and security of sports facilities for the public.

Key words: physical education and sports, sports infrastructure, construction, legislation, normative-legal regulation, public administration.

УДК 351
DOI <https://doi.org/10.32782/rma2663-5240-2023.36.13>

Никоньонко А.В.

аспірант кафедри державознавства, права та європейської інтеграції Інститут публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка»

Введення. Спорт є невід'ємною частиною суспільного життя, впливає на розвиток та здоров'я нації, а проведення міжнародних спортивних заходів формує позитивний імідж країни. Об'єкти спортивного призначення грають велику роль в розвитку фізичної культури та спорту, надаючи можливість для тренувань, підготовки спортсменів різного рівня та

проведення змагань. Діюче законодавство, в сфері будівництва спортивних споруд та інфраструктури має велике значення для правового регулювання цього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Данна тема не є достатньо вивченою, а дослідження і публікації з розвитку та будівництва спортивних об'єктів досить обмежені,

оскільки ця сфера в Україні здебільшого продовжує жити по законах «радянського» спорту. Деякі питання розвитку спортивної галузі досліджують в своїх роботах Базенко В.А., Марущак В.П., Чокля О., але вони стосуються лише загальних питань управління та спортивних правовідносин. Тому проблема нормативно-правового регулювання створення об'єктів спортивної інфраструктури потребує більшої уваги від дослідників та науковців.

Метою статті є визначення особливостей нормативно-правової бази в Україні з будівництва об'єктів спортивної інфраструктури, виявлення основних проблемних аспектів та можливих напрямків для публічного управління у вказаній сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Життя і здоров'я людини є найвищою соціальною цінністю держави згідно з Конституцією України [1]. Заняття фізичною культурою і спортом є досить важливими для суспільства для різнобічного фізичного і духовного розвитку, зміцнення здоров'я і профілактики захворювань, продовження довголіття, організації продуктивного і цікавого відпочинку населення. Розвиток фізичної культури та спорту є пріоритетним завданням держави [1] і невід'ємно пов'язаний з будівництвом об'єктів спортивної інфраструктури, їх кількістю та доступністю для населення. Тому важливу роль має створення нормативно-правової бази для регулювання створення і функціонування будівельних об'єктів та споруд.

Аналізуючи діюче законодавство можна виділити декілька основних напрямків регулювання будівництва спортивної інфраструктури:

– Будівництво об'єктів. Оскільки спортивний об'єкт є насамперед будівельною спорудою, то його створення регулюється в першу чергу будівельним законодавством. Так Закон України про регулювання містобудівної діяльності [3] визначає порядок планування і забудови територій, розробки містобудівної документації, визначає регулювання забудови територій. Також, закон регламентує порядок створення проектної документації, отримання необхідної дозвільної та погоджувальної документації для проектування та будівництва, та визначає порядок прийняття в експлуатацію будівельних об'єктів в цілому.

Будівництво спортивних споруд також відображене у Законі України про фізичну культуру та спорт [2], а саме в статті 48. Матеріально-технічне забезпечення сфери фізичної культури та спорту. Так визначено, що матеріально-технічне забезпечення сфери фізичної культури і спорту здійснюється шляхом будівництва та використання спортивних споруд,

та «Вимоги до спортивних споруд щодо будівельних норм і правил, санітарних норм, інших норм у сфері охорони здоров'я та дотримання безпеки їх відвідувачів встановлюються відповідно до закону.

Земельні ділянки, на яких розташовані спортивні споруди, належать до земель рекреаційного призначення. Майданчики для занять спортом на відкритому повітрі, об'єкти фізичної культури і спорту, які не є об'єктами нерухомості, можуть бути розміщені на земельних ділянках усіх категорій земель». Даний закон визначає лише необхідність у забезпеченні матеріально-технічної бази для спорту, і дає посилання на діюче законодавство в сфері будівництва та утримання спортивних об'єктів.

Більш детально вимоги по проектуванню, реконструкції та будівництву спортивних об'єктів визначено у ДБН В.2.2-13-2003 «Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди» [5]. В цьому документі встановлено вимоги до земельних ділянок під розміщення спортивних об'єктів, до об'ємно-планувальних та конструктивних рішень, додаткові вимоги з інженерного оснащення, санітарних норм та норм безпеки населення. Також у ДБН В.2.2-13-2003 визначена класифікація спортивних об'єктів «за їх функціональним призначенням залежно від видів спорту і дозвільної діяльності, а також за характером використання». Спортивні споруди в нормативі також поділяють на: відкриті площинні споруди, криті спортивні споруди, спеціалізовані спортивні споруди, споруди для фізкультурно-оздоровчих занять. Слід зауважити, що вказані будівельні норми були затверджені ще в 2004 році. Зміни до ДБН В.2.2-13-2003 в 2010 році було видано окремим документом, в якому відбулася заміна старих норм «радянських часів» на нові ДБН та ДСТУ. Також при підготовці до чемпіонату з футболу Євро 2012 ДБН було доповнено додатками, які регламентують будівництво футбольних стадіонів. Більше змін до вказаного ДБН не відбувалось.

– Фінансування будівництва та утримання спортивних об'єктів. Фінансування спортивної інфраструктури здійснюється в основному за рахунок державного та місцевих бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством [2]. Закон надає можливість залучення коштів від інвестиційної діяльності, а також від підприємств, установ та організацій, об'єднань громадян, окремих осіб. Додатково, законодавством України передбачено надання пільг суб'єктам сфери фізичної культури та спорту. Слід зауважити, що на практиці замовниками будівництва, а в подальшому балан-

соутримувачами об'єктів спортивної інфраструктури є в основному державні бюджетні структури, а бюджетні кошти, спрямовані на підтримку таких об'єктів не покривають всі потреби їх утримання.

Одним з засобів залучення коштів приватного бізнесу для реконструкції та відновлення спортивних об'єктів може бути їх приватизація, яка передбачена Законом України про приватизацію державного і комунального майна [6]. При цьому законом передбачені суттєві обмеження щодо такої приватизації. Наприклад, стаття 4 [6] регламентує, що об'єктами приватизації на можуть бути «об'єкти спортивної інфраструктури, державні спортивні споруди, що забезпечують проведення всеукраїнських та міжнародних спортивних змагань, тренувань спортсменів з олімпійських видів спорту і видів спорту осіб з інвалідністю», а в статті 15 [6] вказано, що «Об'єкти соціально-культурного призначення, що не функціонують більше трьох років або перебувають в аварійному стані, можуть бути перепрофільовані, крім закладів фізичної культури і спорту, баз олімпійської та паралімпійської підготовки, фізкультурно-оздоровчих і спортивних споруд, лікувальних (лікувально-фізкультурних) і лікувально-профілактичних закладів». Також деякі обмеження можна відстежити і в [2], де вказано, що «Приватизація спортивних споруд здійснюється відповідно до закону. Зміна цільового призначення приватизованих спортивних споруд не допускається». У цьому ж законі [2] зазначено, що «Існуюча мережа державних і комунальних закладів фізичної культури і спорту не може бути скорочена без згоди центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту. Майно ліквідованих державних і комунальних закладів фізичної культури і спорту використовується без зміни його цільового призначення».

Контроль за ефективністю використання спортивних споруд, відповідно до покладених на нього завдань, здійснює Мінмолодьспорт в межах повноважень, передбачених законом [7]. Водночас, «Для здійснення такого контролю, в першу чергу, потрібно налагодити облік наявності спортивних об'єктів, їх стан та потребу в оновленні, визначення цільового призначення та фактажу використання, що включає інформацію про навантаження та самокупність».

Для реалізації таких завдань наразі не існує окремого спеціального інструменту. Облік спортивної інфраструктури ведеться у паперовій формі. Комунікація з власниками або правокористувачами спортивних споруд дуже

ускладнена. Немає інструментів для швидкого оброблення вхідної інформації та формування зведеної статистичної вибірки за різними параметрами» [8].

Слід відзначити, що важливим кроком на шляху відновлення та створення нових об'єктів спортивної інфраструктури з боку держави стало в 2022 році впровадження електронного реєстру спортивних споруд [9], що «забезпечить належну комунікацію та взаємодію всіх учасників спортивної сфери – між власниками або правокористувачами спортивних споруд, державними органами різних рівнів та органами місцевого самоврядування для обліку, актуалізації стану та функціонування спортивної інфраструктури» [8].

– Забезпечення доступу та безпека населення.

Важливим фактором при будівництві спортивних об'єктів є забезпечення їх доступності для населення, а також забезпечення безпеки їх подальшої експлуатації. Так, для проведення тренувань та змагань спортсменів такі об'єкти мають бути багатофункціональними, відповідати стандартам (як місцевим так і міжнародним) по видах спорту, обладнані допоміжними приміщеннями (роздягальні, санітарні, технічні та інші). Важливо відзначити, що наразі багато уваги привертається і до паралімпійського спорту, тож спортивні споруди мають враховувати потреби таких спортсменів. Також, при будівництві спортивних об'єктів слід звернути увагу на забезпечення доступу глядачів на спортивні об'єкти, подальше їх розміщення та безпеку.

Водночас, забезпеченість населення України фізкультурно-оздоровчими і спортивними спорудами та іншим елементами інфраструктури більш ніж втричі нижче необхідного рівня. Лише в 2020 році КМУ було затверджено Стратегію розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року, яка описує основні проблеми, причини їх виникнення та цілі і завдання по їх усуненню. В окремий напрям виділена спортивна інфраструктура, визначена стратегічна ціль напряму: доступність для кожної людини, зокрема осіб з інвалідністю, розгалуженої мережі спортивної інфраструктури світового рівня. Для досягнення зазначеної цілі передбачається:

інвентаризація та оцифрування всіх об'єктів спортивної інфраструктури, утримання їх у належному стані та ефективне використання.

Для цього передбачається виконання таких завдань:

- проведення інвентаризації об'єктів усієї спортивної інфраструктури для визначення їх стану та рівня доступності, в тому числі шляхом прийняття цифрових інформаційних рішень;

- проведення комплексного аналізу розвитку окремих видів спорту в регіонах для створення об'єктів спортивної інфраструктури, що відповідають національним та міжнародним вимогам до проведення офіційних спортивних змагань різного рівня та потребам відповідної територіальної громади;

- визначення переліку спортивних об'єктів, що відповідають вимогам проведення офіційних спортивних змагань міжнародного рівня в Україні, та створення належних умов для тренувань національних збірних команд;

- внесення до законодавства змін щодо ефективного використання об'єктів спортивної інфраструктури установами, організаціями усіх форм власності;

- здійснення моніторингу стану спортивних споруд, їх відвідування та ефективності використання;

будівництво нових об'єктів спортивної інфраструктури в Україні з урахуванням вимог до проведення офіційних спортивних змагань різного рівня та потреб відповідної територіальної громади. Для цього передбачається виконання таких завдань:

- залучення національних спортивних федерацій до процесу планування та створення об'єктів спортивної інфраструктури;

- формування мережі сучасних та привабливих спортивних споруд за місцем проживання, у місцях масового відпочинку, що повинні бути легкодоступними для різних верств населення, зокрема для осіб з інвалідністю;

- ініціювання внесення змін до планування території у частині створення місць для активного відпочинку, зокрема парків для фізичної активності та спорту на свіжому повітрі, облаштування безпечних велосипедних і пішохідних доріжок, внесення необхідних змін до відповідних будівельних норм і стандартів;

- створення мультиспортивних комплексів, зокрема п'яти сучасних центрів підготовки спортсменів у регіонах України, багатофункціональних комунальних спортивних комплексів, спортивних залів для ігрових видів спорту, різних видів єдиноборств, плавальних басейнів, льодових арен, спортивних стадіонів за рахунок джерел, не заборонених законодавством;

- створення спортивної інфраструктури міжнародного зразка шляхом розвитку баз олімпійської, паралімпійської та дефлімпійської підготовки;

- створення нормативно-правового підґрунтя, що сприятиме залученню інвесторів, меценатів та спонсорів до будівництва, відновлення та реконструкції наявної спортивної інфраструктури;

- запровадження комплексного міжвідомчого і збалансованого підходу до питань безпеки і охорони під час проведення масових спортивних заходів з урахуванням кращих зразків європейського та світового досвіду;

- забезпечення безперешкодного доступу осіб з інвалідністю до спортивних споруд, що побудовані в Україні [4].

Висновки. Підсумовуючи всі вищевикладені положення, можна дійти висновку, що діюча в Україні нормативно-правова база з будівництва спортивних об'єктів має велику кількість бланкетних норм, а виклад норм часто має казуальний характер, що ускладнює їх розуміння та виконання. Більшість норм та законів не містять деталізованої конкретної інформації а дають лише відсилання на інші документи, які розпорошені по різних сферах діючого законодавства. Будівельні норми з проектування та будівництва спортивних споруд мають досить застарілий характер і потребують суттєвого перегляду з огляду на різноманітність об'єктів по видах спорту, світові стандарти до таких споруд, включення новітніх технологій та тенденцій в спортивній галузі.

Одним з оптимальних шляхів з впорядкування норм, що регламентують створення об'єктів спортивної інфраструктури є створення єдиного кодифікованого нормативно-правового акту, що об'єднував би норми з будівництва, фінансування та подальшого їх утримання.

Слід відзначити, що поява стратегії з розвитку фізичної культури та спорту до 2028 року є суттєвим кроком з боку держави в напрямку структурування та визначення механізмів досягнення цілей, однією з яких є розвиток спортивної інфраструктури. Перевагою стратегії є визначення суб'єктів публічного управління, які повинні втілювати її в життя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр?find=1&text=спорт#w1_1
2. Закон України про фізичну культуру та спорт № 3808-XII, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>
3. Закон України про регулювання містобудівної діяльності №3038-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17?find=1&text=спортивн#Text>
4. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-п#n9>
5. ДБН В.2.2-13-2003 "Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди" URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3074773761493305251?doc_type=2
6. Закон України про приватизацію державного і комунального майна №2269-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19#Text>

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. №220-2014-п URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2014-п#Text>

8. Впровадження Електронного реєстру спортивних споруд, опубліковано 16 червня 2023 року

URL: <https://mms.gov.ua/news/vprovadzhennia-elektronnoho-reiestru-sportyvnykh-sporud>

9. Електронний реєстр спортивних споруд України. URL: <https://sportsporudy.mms.gov.ua/sportivni-zakladi-ta-sporudi>